

คติชนกับนางงาม:
บทบาทหน้าที่ของคติชนและภาพสะท้อนสังคมไทย
Folklore and Beauty Queens:
Functions of Folklore and Reflection of Thai Society

อภิลักขณ์ เกษมพลกุล (Aphilak Kasampolkoon)¹

พงษ์ศิริชัย สมคะเน (Pongsirichai Somkane)²

Received: January 25, 2022

Revised: June 2, 2022

Accepted: July 11, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการศึกษาคติชนที่ปรากฏในวงการนางงาม โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาคติชนที่ปรากฏในวงการนางงาม 2) เพื่อศึกษาบทบาทและภาพสะท้อนสังคมไทยจากคติชนในวงการนางงาม การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ของผู้เข้าประกวดนางงามในสื่อ 5 แหล่ง ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ อินสตาแกรม หนังสือพิมพ์ออนไลน์ และสื่อวิทยุออนไลน์ ซึ่งเป็นข้อมูลของผู้เข้าประกวดจากเวทีการประกวดนางงามไทย 6 เวที ได้แก่ มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ มิสแกรนด์ไทยแลนด์ มิสซูปราเนชันแนลไทยแลนด์ มิสเอิร์ธไทยแลนด์ มิสทิฟฟานียูนิเวิร์ส และมิสไทยแลนด์เวิลด์ การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและแนวคิดบทบาทหน้าที่ของคติชน (functions of folklore) ในการวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาพบว่า คติชนที่ปรากฏในวงการนางงามมี 3 ประเภท ได้แก่ คติชนประเภทพิธีกรรม คติชนประเภทความเชื่อ และคติชนประเภทเครื่องราง

¹ สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Thai Language Program, Faculty of Liberal Arts, Mahidol University

² หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Bachelor of Arts Program, Thai Language Program, Faculty of Liberal Arts,
Mahidol University

ส่วนบทบาทหน้าที่ของคติชนในวงการนางงาม มี 2 ลักษณะ ได้แก่ บทบาทคติชนในการสนองความต้องการด้านจิตใจและสร้างความหวังให้แก่นางงามและผู้สนับสนุน และบทบาทคติชนในการสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มวงการนางงาม และส่วนภาพสะท้อนสังคมไทยจากคติชนที่ปรากฏในวงการนางงาม มี 2 ด้าน ได้แก่ ภาพสะท้อนการดำรงอยู่ของคติชนในสังคมไทยและภาพสะท้อนความหลากหลายของความเชื่อที่ดำรงอยู่ในสังคมไทย

คำสำคัญ: คติชนกับนางงาม, บทบาทหน้าที่ของคติชน, ภาพสะท้อนสังคมไทย

Abstract

This paper presents a study of the folklore in a beauty pageant industry. The main objectives are to study the folklore in a beauty pageant industry, and to study the roles and image reflections of Thai society from the folklore in the beauty pageant industry. In this study, the data were collected from interviews with beauty pageant contestants in five media sources: Facebook, YouTube, Instagram online newspapers, and online magazines, focusing on contestants from six major beauty contests in Thailand, namely Miss Universe Thailand, Miss Grand Thailand, Miss Supranational Thailand, Miss Earth Thailand, Miss Tiffany Universe and Miss Thailand World. This research employed the concepts of beliefs and functions of Folklore for data analysis. According to the findings, there were three types of folklore that appeared in the beauty pageant industry: ritual folklore, folklore beliefs, and folklore amulets. As for the roles of folklore in the beauty industry, there appeared two types including the role of folklore in meeting the spiritual needs and creating hope for beauty queens and their supporters. Another role of folklore was to strengthen the beauty pageant industry. As for the image reflections of Thai society from folklore, they appeared that there were two aspects including a reflection of the existence of folklore in

Thai society and an image reflection of the diversity of beliefs that exist in Thai society.

Keywords: Folklore and Beauty Queens, Functions of Folklore, Reflection of Thai Society

บทนำ

มีคำกล่าวในวงการนางงามที่มักปรากฏและนิยมยึดถือ คือ การเป็นนางงามในยุคปัจจุบัน “สวยอย่างเดียวไม่ได้ ต้องสวย 50 ดวง 50” (แฉ, 2563) กล่าวคือ มีความเชื่อที่เกิดขึ้นว่านางงามที่ได้รับตำแหน่งในแต่ละครั้งจะต้องเป็นผู้หญิงที่มีทั้งความสามารถและมีดวงที่ดีสำหรับการคว้าชัยชนะ จากความเชื่อนี้ส่งผลให้นางงามมีความนิยมในการประกอบพิธีกรรม เช่น การบ่นเพื่อให้ได้ตำแหน่ง เมื่อนางงามมีความเชื่อมั่นและมีกำลังใจที่พร้อมในทุกด้านย่อมส่งผลทำให้ผู้เข้าประกวดนางงามประสบความสำเร็จและได้รับตำแหน่งในการประกวดครั้งนั้น ๆ คติชนด้านความเชื่อจึงเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่กลุ่มชนวงการนางงาม ซึ่งประกอบด้วย นางงาม ผู้สนับสนุน และกลุ่มแฟนคลับนางงามเลือกใช้เพื่อตอบสนองด้านจิตใจและสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มชน ทำให้วงการนางงามมีความเชื่อและพิธีกรรมที่มุ่งให้ผู้ประกอบพิธีได้รับชัยชนะหลากหลายรูปแบบ

จากประเด็นการนำคติชนด้านความเชื่อมาใช้เพื่อให้นางงามได้รับชัยชนะดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับนางงาม ธาราทิพย์ สุขตรุณพัฒน์ และศุภชาติ เอี่ยมรัตนกุล (2560) พบว่า บทบาทหน้าที่ของการประกวดนางงามต่อสังคมเมืองแปรผันตามระดับปัจจัยในการสร้างภาพลักษณ์ของการประกวดนางงามต่อสังคมในภาพรวม วรพงษ์ ปลอดมุสิก (2561) พบว่า อัตลักษณ์ความงามในแบบของมิสแกรนด์ไทยแลนด์เป็นความงามที่เกิดจากองค์ประกอบด้านกายภาพ ด้านจิตใจ ด้านความรู้ และด้านความงามแบบประดัดมีผู้เข้าประกวดเป็นเครื่องมือในการสื่อสารอัตลักษณ์ กองประกวดเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดความงามและกิจกรรมการประกวดเป็นพื้นที่ในการสื่อสารอัตลักษณ์

เมื่อศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคติชน เช่น งานของพุ่มพวง อภินันท์ (2550) พบว่า คติชนประเภทต่าง ๆ มีบทบาทในการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยเชื้อสายจีน และสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ นิธิพานิช เรื่องความเชื่อและพิธีกรรมเรื่องขวัญในสังคมชาวไทยเชื้อสายจีน เมืองเชียงใหม่ รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า (2555)

ที่พบว่า ความเชื่อเรื่องขวัญมีบทบาทและหน้าที่ต่อระบบสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาวไทยจีนและแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ พิธีกรรม วิถีชีวิตและระบบสังคม ด้วยความน่าสนใจและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น อีกทั้งผู้วิจัยยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นคติชนด้านความเชื่อที่ปรากฏในวงการนางงามและวิเคราะห์บทบาทและภาพสะท้อนสังคมไทยจากคติชนในวงการนางงาม ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประเด็นดังกล่าวเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาทางด้านคติชนวิทยาหรือปรากฏการณ์ทางสังคม

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ

ณฤติ วิวิฐฐิ (2554) ให้ความหมายของความเชื่อว่ามีหลาย การเห็นด้วย มั่นใจ ไว้วางใจ และการนับถือยอมรับว่าจริงแต่ต้องใช้ความรู้และความเข้าใจ เป็นผลมาจากความคิดและความรู้สึกของตัวเองเท่านั้นซึ่งไม่มีการพิสูจน์เป็นเพียงทัศนคติของแต่ละบุคคลที่ยอมรับและไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลมาอธิบาย เป็นการยอมรับที่เกิดจากจิตใต้สำนึกของมนุษย์เท่านั้น อาจมีหลักฐานที่พิสูจน์หรือไม่ก็ได้

ดนัย ไชยโยธา (2538, หน้า 51 อ้างถึงใน สุดถนอม เอี่ยมล่อ, 2558) ให้ความหมายของความเชื่อไว้ว่า ความเชื่อเป็นวัฒนธรรมหนึ่งของมนุษย์มีการสืบทอดกันมาเป็นมรดกทางสังคม โดยการสืบทอดจะขึ้นอยู่กับการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านความปลอดภัยจากอำนาจเหนือสิ่งธรรมชาติ ความเชื่อของมนุษย์มีวิวัฒนาการตามความก้าวหน้าของสังคม ความเชื่อมีการผสมผสานกันระหว่างความเชื่อเดิมกับความเชื่อทางศาสนาที่เป็นระบบมากขึ้น มีเหตุผลเริ่มมาจากความเชื่อในด้านธรรมชาติ ผีสาง เทวดา วิญญาณ การเวียนว่ายตายเกิด

จากแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อสรุปได้ว่า ความเชื่อเป็นสิ่งที่มนุษย์ยึดถือต่อ ๆ กันมาเป็นเวลานาน เกิดจากความกลัวของมนุษย์ต่อธรรมชาติ ผี เทวดา ศาสนา และสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ตลอดจนใช้ความเชื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ ดังนั้นความเชื่อจึงมีความผูกพันกับมนุษย์และไม่สามารถแยกจากกันได้ ซึ่งความเชื่ออาจมีหลักฐานพิสูจน์ได้หรือไม่มีหลักฐานพิสูจน์ก็ได้

2. แนวคิดบทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคม (Functions of Folklore)

ศิริพร ณ ถลาง (2548, หน้า 320-368 อ้างถึงใน จุฑามาศ นิธิพานิช, 2555) กล่าวถึงแนวคิดบทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคมไว้ว่า วัฒนธรรมในส่วนต่าง ๆ ในสังคม มีหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านปัจจัยพื้นฐาน ด้านความมั่นคงของสังคม และด้านความเชื่อมั่นของจิตใจ วัฒนธรรมในส่วนที่เป็นคติชนทั้งในเรื่องเล่า ประเพณีต่าง ๆ เพลง การละเล่น การแสดง ความเชื่อ พิธีกรรม ล้วนมีหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทางด้านจิตใจ ช่วยสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงทางด้านวัฒนธรรมในแต่ละสังคม โดยใช้แนวคิดหน้าที่คติชน 4 ประการ ของ William Bascom ได้แก่ 1) ใช้อธิบายที่มาและเหตุผลในการทำพิธีกรรม 2) ทำหน้าที่ให้การศึกษาในสังคมที่ใช้ประเพณีบอกเล่า 3) รักษามาตรฐานทางพฤติกรรมที่เป็นแบบแผนของสังคม และ 4) ให้ความเพลิดเพลินและเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคลมาเป็นกรอบในการนำเสนอ ซึ่งศิริพร ณ ถลาง ได้นำมาจำแนกบทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคมไทยได้เป็น 3 ประการ ได้แก่ 1) บทบาทคติชนในการอธิบายในการอธิบายต้นกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชนและพิธีกรรม ซึ่งพิธีกรรมเป็นกลไกทางวัฒนธรรมที่จะทำให้มนุษย์มีความมั่นคงทางจิตใจและสังคม ความเชื่อและตำนานเป็นส่วนในการอธิบายที่มาของการประกอบพิธีกรรม 2) บทบาทคติชนในการให้การศึกษาอบรมระเบียบสังคมและรักษามาตรฐานพฤติกรรมของสังคม โดยทำหน้าที่ให้การศึกษาในการถ่ายทอดเรื่องราวท้องถิ่นของตน ให้ความรู้เสริมปัญญา และอบรมระเบียบสังคม ปลุกฝังค่านิยม และรักษาบรรทัดฐานทางพฤติกรรมให้สังคม และ 3) บทบาทคติชนในการเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคลอันเกิดจากกฎเกณฑ์ทางสังคม โดยคติชนสามารถเสนอทางเลือกที่ชดเชยให้กับสิ่งที่มนุษย์ปรารถนาแต่ทำไม่ได้ในชีวิตจริงและเสนอทางออกให้กับปัญหาอันเกิดจากกฎเกณฑ์ทางสังคม

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและแนวคิดบทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคม (functions of folklore) ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดบทบาทหน้าที่ของคติชนของศิริพร ณ ถลาง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลคติชนที่ปรากฏในวงการนางงาม และใช้แนวคิดความเชื่อในการอธิบายและสนับสนุนข้อมูลและอธิบายภาพสะท้อนสังคมไทยจากคติชนในวงการนางงาม

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคติชนในวงการนางงามผ่านสื่อต่าง ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560-2564 โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและแนวคิดบทบาทหน้าที่ของคติชนของศิริพร ณ ถลางในการศึกษาความเชื่อในวงการนางงามด้านพิธีกรรม โหราศาสตร์ และความเชื่อโชคลาง

ผู้วิจัยเลือกข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ ดังนี้ 1) สื่อเฟซบุ๊ก ได้แก่ เพจบ้าน-นางงามจักรวาล 2) สื่อยูทูบ ได้แก่ รายการแฉ 3) สื่ออินสตาแกรม ได้แก่ อินสตาแกรมชื่อบัญชีผู้ใช้ Queenbenjarat 4). สื่อหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ได้แก่ สยามรัฐออนไลน์คมชัดลึกออนไลน์ และข่าวสดออนไลน์ และ 5) สื่อนิตยสารออนไลน์ ได้แก่ แพรว เกณฑ์การคัดเลือกสื่อเพื่อนำมาวิเคราะห์มีดังนี้ 1) เป็นสื่อที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับคติชนในวงการนางงาม 2) เป็นสื่อที่นำเสนอข้อมูลของผู้เข้าประกวดเวทีนางงามระดับประเทศที่จัดประกวดต่อเนื่อง 5 ปี ได้แก่ มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ มิสแกรนด์ไทยแลนด์ มิสซูปราเนชันแนลไทยแลนด์ มิสเอิร์ธไทยแลนด์ มิสทิฟฟานียูนิเวิร์ส และมิสไทยแลนด์เวิลด์ และ 3) มีการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560-2564

ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ออนไลน์และนิตยสารออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นข้อมูลเรื่องโหราศาสตร์ของควีน เบญจรัตน์ มิสซูปราเนชันแนลไทยแลนด์ปี 2563 ซึ่งไล่ฟัดเผยแพร่ผ่านอินสตาแกรมส่วนตัวผู้วิจัยได้ตรวจสอบสามเส้าโดยนำข้อมูลจากสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ออนไลน์และนิตยสารออนไลน์เปรียบเทียบกับข้อมูลจากคลิปวิดีโอข่าวในยูทูบซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลอีก 1 ประเภท เมื่อพบว่าข้อมูลคติชนในวงการนางงามสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ออนไลน์และนิตยสารออนไลน์นั้นตรงกับข้อมูลประเภทคลิปวิดีโอข่าวในยูทูบ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลจากสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ออนไลน์และนิตยสารออนไลน์และไลฟ์สดจากอินสตาแกรมมาการวิเคราะห์และเขียนรายงานผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. คติชนที่ปรากฏในวงการนางงาม

การประกวดนางงามนั้นมีการแข่งขันสูงและเพื่อการบรรลุเป้าหมายจึงมีการหาเครื่องมือเสริมสร้างความมั่นใจในการชนะเลิศ คติชนจึงเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่

กลุ่มคนวงการทำงานเลือกใช้เพื่อตอบสนองด้านจิตใจและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มชน ทำให้วงการทำงานมีความเชื่อและพิธีกรรมที่มุ่งให้ผู้ประกอบพิธีได้รับชัยชนะหลากหลายรูปแบบ จากการเก็บข้อมูลในสื่อต่าง ๆ พบว่า มีการกล่าวถึงการประกอบพิธีกรรม การถือเคล็ดโชคกลาง ความเชื่อโหราศาสตร์และการบูชาเครื่องรางของขลังแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1.1 คติชนประเพณีพิธีกรรมที่ปรากฏในวงการทำงาน

พิธีกรรมเป็นสิ่งที่นางงามเลือกใช้เพื่อเป็นทางออกในการสร้างความมั่นใจและพลังใจในการประกวดนางงาม พิธีกรรมที่ปรากฏในวงการทำงาน ได้แก่

1.1.1 พิธีกรรมการบนและแก้บน

การประกอบพิธีกรรมการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นหนึ่งในพิธีกรรมที่นางงามใช้เป็นเครื่องมือเสริมสร้างความมั่นใจและสร้างพลังใจในการประกวด โดยการประกอบพิธีกรรมการบนในวงการทำงานช่วยให้นางงามคลายความกังวลและความไม่มั่นใจลงได้ เพราะเชื่อว่าเป็นการร้องขอต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยเหลือในสิ่งที่นางงามต้องการแล้วจะมาให้สิ่งตอบแทนตามที่บนไว้เพื่อเป็นการเพิ่มความน่าจะเป็นของการขอพร ส่วนใหญ่จะขอให้ได้รับตำแหน่งต่าง ๆ หรือรางวัลชนะเลิศ หลังจากบนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผู้บนก็จะมีความมั่นใจว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยคุ้มครองอยู่และช่วยให้คำขอประสบความสำเร็จ เมื่อได้รับตำแหน่งที่คาดหวังไว้ผู้บนก็จะมีการนำสิ่งของมาถวายหรือประกอบพิธีกรรมตามที่เคยบนไว้ เป็นหนึ่งในพิธีกรรมที่ได้รับความนิยมในวงการทำงาน และมักนิยมเลือกวิธีการแก้บนด้วยการรำถวาย ดังกรณีของ น้ำตาล ชลิตา ส่วนเสน่ห์ มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ ปี 2559 ที่รำแก้บนถวายต่อศาล “พระพรหมเอราวัณ” บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กรุงเทพฯ ถึง 2 ครั้ง ในครั้งแรกเป็นการรำแก้บนถวายหลังจากขอให้ได้ตำแหน่งสูงสุดบนเวทีมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์แล้วประสบความสำเร็จตามคำขอ และการรำแก้บนครั้งที่ 2 เป็นการรำถวายหลังจากขอให้ประสบความสำเร็จบนเวทีมิสยูนิเวิร์สที่ประเทศฟิลิปปินส์ โดยน้ำตาลเป็นนางงามไทยที่เข้ารอบลึกที่สุด โดยได้ผ่านเข้ารอบ 6 คนสุดท้ายในการประกวดมิสยูนิเวิร์สในรอบหลายปีของการประกวดนางงามไทยนับว่าเป็นการขอพรที่ประสบความสำเร็จจึงมีการรำแก้บนถวาย (แพรว, 2560) จึงกล่าวได้ว่าการประกอบพิธีกรรมการบนถือเป็นเรื่องมือทางใจในการเป็นทางออกสำหรับคลายความกังวลที่นางงามนิยมพึ่งพาและยึดเหนี่ยวจิตใจทำให้นางงามที่

ประกอบพิธีกรรมจากที่รู้สึกขาดความมั่นใจในการประกวด การบ่นจึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่นางงามนิยมใช้เพื่อช่วยลดความกังวลและเชื่อว่านำมาซึ่งการได้รับชัยชนะได้

1.1.2 พิธีกรรมเสริมเสน่ห์เมตตามหานิยม

การประกอบพิธีกรรมเสริมเสน่ห์เมตตามหานิยม พิธีกรรมสักน้ำมัน แปะนะทองคำ เป็นหนึ่งในพิธีกรรมที่นางงามใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นใจและเพิ่มกำลังใจ ช่วยให้มีความรัก เมตตา และได้รับการสนับสนุนจำนวนมาก ตลอดจนเป็นการเพิ่มพลังใจจากการมีคนสนับสนุนจำนวนมาก โดยพิธีกรรมเสริมเสน่ห์เมตตามหานิยมเป็นวิธีที่เกิดมาจากความกังวลว่าจะขาดกำลังใจจากกลุ่มสนับสนุนจำนวนน้อย พิธีกรรมเสริมเสน่ห์เมตตามหานิยมจึงเป็นทางออกในการทำให้มีฐานแฟนคลับจำนวนมากขึ้น เป็นหนึ่งในเครื่องมือเพื่อเสริมสร้างกำลังใจของนางงาม ดังกรณีการประกอบพิธีกรรมเสริมเสน่ห์เมตตามหานิยมของ น้ำเพชร ภูณัฎฐา กลุณสุวรรณ มิสเอิร์ธไทยแลนด์ ปี 2562 โดยประกอบพิธีกรรมเสริมเสน่ห์เมตตามหานิยมด้วยการสักน้ำมันและแปะหน้าทองคำ 9 แผ่น แต่เพื่อเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์และความเป็นไปได้ของการเสริมเสน่ห์จึงเพิ่มจากทองคำ 9 แผ่น เป็นทองคำ 100 แผ่น แปะทั้งบริเวณหน้า ลำคอ แขน ไตคาง และแปะเพิ่มในส่วนลำตัว ครึ่งตัว ทั้งหมด 200 แผ่น เว้นบริเวณหน้าอกเพื่อเป็นการเสริมเสน่ห์ให้มีคนรักและเมตตาจำนวนมากในการประกวดนางงาม (Khaosod Online, 2563) จึงกล่าวได้ว่า การประกอบพิธีกรรมเสริมเสน่ห์เมตตามหานิยมเป็นอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับนางงามเพื่อให้สร้างความนิยมให้กับนางงามที่ประกอบพิธีกรรมในการสร้างเสริมความเมตตาจากพฤติกรรมและความสามารถของนางงาม โดยพึ่งพาแรงเสริมจากอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์นอกเหนือจากการกระทำของนางงาม เพื่อลดความกังวลในจิตใจและสร้างพลังความเชื่อมั่นเพิ่มสูงขึ้นขณะประกวดนางงาม

1.2 คติชนประเภทความเชื่อที่ปรากฏในวงการนางงาม

ความเชื่อเป็นสิ่งที่มียึดถือจิตใจของนางงามในแง่การสร้าง ความมั่นใจ และสร้างความหวังให้แก่นางงาม ทั้งนี้ความเชื่อยังมีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมของนางงาม ความเชื่อที่ปรากฏในวงการนางงาม ได้แก่

1.2.1 ความเชื่อเรื่องโชคลาง

ความเชื่อเรื่องโชคลางเป็นสิ่งที่คู่กับวงการนางงามมาเป็นเวลานานและยึดถือเป็นเคล็ดสำหรับกลุ่มคนในวงการนางงาม ในแง่ของข้อห้ามต่าง ๆ

และโซกลางที่จะนำมาซึ่งการกำหนดวิถีปฏิบัติของนางงาม ดังกรณีความเชื่อเรื่องโซกลางการสวมมงกุฎก่อนได้รับตำแหน่งในวงการนางงามเป็นหนึ่งในข้อห้ามข้อปฏิบัติที่เกิดจากการยึดถือกันในกลุ่มวงการนางงาม ซึ่งเกิดจากความเชื่อในอดีตจากนางงามคนหนึ่งที่ยึดถือข้อห้ามข้อปฏิบัตินี้แล้วประสบความสำเร็จจึงมีการยึดถือต่อ ๆ กันมา กลายเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติในวงการนางงามเกิดขึ้น มีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมของกลุ่มคนในวงการนางงาม จากการโต้แย้งและข้อถกเถียงเกิดขึ้นในวงการนางงาม เมื่อแมนด้า ซาลิส ซึ่งเป็นหนึ่งในตัวเต็งของการประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ปี 2563 มีการสวมมงกุฎจักรวาลพร้อมสายสะพายมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ ในรายการทางช่อง PP The Creative ซึ่งอยู่ในระหว่างการประกวดส่งผลให้กลุ่มแฟนคลับแมนด้า ซาลิส เกิดข้อถกเถียงขึ้นถึงการปฏิบัติที่ขัดต่อความเชื่อที่วงการนางงามบางส่วนยึดถือ มีการหวั่นเกรงของกลุ่มแฟนคลับต่อการได้รับชัยชนะ ซึ่งเกิดจากการถือเรื่องเคล็ดโซกลางที่มีมาตั้งแต่ในอดีต คือ เรื่องราวที่เกิดขึ้นของอาภัสรา หงสกุล นางงามจักรวาลคนแรกของประเทศไทย ปี 2508 ในคืนก่อนวันตัดสินส้อมวลชนเชิญให้อาภัสราไปถ่ายภาพสวมมงกุฎแต่เธอเลือกที่จะถือไว้เท่านั้น โดยให้เหตุผลว่ายังไม่ได้ตำแหน่งไม่สามารถสวมมงกุฎได้ เป็นการเชื่อเรื่องเคล็ดโซกลาง (บ้าน-นางงามจักรวาล, 2563) จึงกล่าวได้ว่า ความเชื่อเรื่องโซกลางที่กลุ่มชนวงการนางงามยึดถือเป็นข้อปฏิบัติสืบต่อกันมานั้นเป็นเครื่องกำหนดการกระทำและพฤติกรรมของกลุ่มชน นำไปสู่ข้อห้ามข้อปฏิบัติของคนในกลุ่มชนวงการนางงาม และความเชื่อโซกลางต่าง ๆ นั้นเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างกำลังใจและยึดเหนี่ยวจิตใจที่จะได้รับชัยชนะในการประกวด

1.2.2 ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์

ความเชื่อด้านโหราศาสตร์นี้เป็นหนึ่งในคติชนที่นางงามนิยมใช้เพื่อสร้างความมั่นใจในการประกวด ตลอดจนการพกไฟโยบซีที่มีความหมายดี ๆ แทนเครื่องรางของขลัง ดังกรณีความเชื่อด้านโหราศาสตร์ของ ควิน เบญจรัตน์ มิสซูปรานชนันแนล ไทยแลนด์ปี 2563 คุณดวงไฟโยบซีในการประกวดรอบ nationa costume และได้มีโทรศัพท์ทักเข้ามาว่า ให้พกไฟ the sun ติดตัวไประหว่างการประกวดด้วย เธอจึงหยิบไฟ the sun และไฟโยบอื่น ๆ ที่มีความหมายดีเพิ่มเติมติดตัวไปด้วย จากนั้นควินจึงเปิดไฟโยบซีเพิ่มและสื่อสารกับไฟว่า “จักรวาลส่งข้อความให้ควินหน่อย” และทำการเปิดไฟเพิ่มจากสามและได้ไฟ energy of love เธอกล่าวว่า “ไฟสื่อสารก็ให้ควินทุกอย่าง

ด้วยความรัก เธอจึงนำไฟไปเพิ่มอีกหนึ่งใบ” เป็นการนำไฟ 6 ใบที่เปิดได้จากสำหรับเพื่อใช้สำหรับเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจระหว่างทำกิจกรรมในกองประกวด (Queenbenjarat, 2564) ซึ่งการเปิดดูไฟก่อนทำกิจกรรมและการนำไฟที่เป็นสัญลักษณ์ของความหมายดี ๆ พกติดตัวระหว่างทำกิจกรรมในกองประกวด นับว่าเป็นการสร้างเสริมพลังเชิงบวก โดยยึดตามความหมายของไฟ เช่น ไฟ the sun หมายถึง การเปิดเผย การส่องสว่าง สิ่งที่ปิดบัง ชุ่มฉ่ำ ได้ เช่น ความลับที่ถูกเปิดเผย เรื่องที่กังวลใจจะได้รับการคลี่คลาย ความสดใส ความสุข ความสำเร็จ สิ่งที่กำลังเข้ามา สิ่งที่กำลังเปิดเผยชัดเจน ความชุ่มฉ่ำที่หายไป (Shitsuren-tarot, ม.ป.ป.) การนำความหมายที่ดีของไฟมาเพื่อเสริมพลังความเชื่อทำให้เกิดพลังซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของศาสตร์การเสี่ยงทายและพยากรณ์ ตลอดจนสามารถขอคำแนะนำจากไฟได้เมื่อกำลังรู้สึกคับข้องใจและต้องการหาทางออก

1.3 คติชนประเภทเครื่องรางที่ปรากฏในวงการนางงาม

เครื่องรางของขลังที่ปรากฏในวงการนางงามมีหลายรูปแบบ โดยเชื่อว่าเครื่องรางของขลังเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยให้ได้รับรางวัลชนะเลิศ ช่วยกำหนดดวงได้ โดยในการบูชาเครื่องรางของขลังของนางงามเป็นการนำมาใช้เป็นเครื่องมือเสริมสร้างความมั่นใจที่ได้รับความนิยมในวงการนางงาม เช่น กรณีการบูชาเครื่องรางของขลังของมารีญา พูลเลิศลาภ มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ ปี 2560 ที่ได้เข้ากราบขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่อหน้าพระนารายณ์ทรงครุฑประทับบนพระราชู ณ ภูมิตำหน้าเจ้าคุณพระพรหมมิ่งมงคลจารย์ หรือเจ้าคุณธงชัย เมื่อวันอาสาฬหบูชา และเจ้าคุณธงชัยได้มอบวัตถุมงคล ผ้ายันต์ศิวนาฏราช และยันต์ธงชัยนพคุณ win win win ให้กับมารีญา และเธอได้นำเครื่องรางและผ้ายันต์ติดตัวเดินทางไปประกวดที่ลาสเวกัส รัฐเนวาดา สหรัฐอเมริกา (MGR Online, 2560) จึงกล่าวได้ว่า เครื่องรางของขลังเป็นสิ่งสร้างพลังเสริมที่ไม่ได้เป็นผลจากการกระทำใด ๆ และจากความสามารถของนางงามต่อสิ่งทีนอกเหนือการควบคุม เพื่อลดความกังวลและหวั่นเกรงต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ขณะทำกิจกรรมในกองประกวด ดังนั้นเครื่องรางของขลังจึงเป็นของได้รับความนิยมอย่างมากสำหรับนางงาม

2. บทบาทหน้าที่ของคติชนในวงการนางงาม

คติชนในวงการนางงามมีหน้าที่สำคัญในการสร้างความมั่นใจและให้กำลังใจของกลุ่มชนวงการนางงาม เมื่อนางงามเกิดความไม่มั่นใจและเกิดความกังวลในการประกวดในด้านจิตใจ นางงามก็จะประกอบพิธีกรรมหรือหาเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อเป็น

เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ตลอดจนพิธีกรรมและชุดความเชื่อข้อปฏิบัติข้อห้ามเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มชนวงการนางงาม คติชนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่มีบทบาทหน้าที่ต่อกลุ่มชนวงการนางงาม ดังนี้

2.1 บทบาทคติชนในการสนองความต้องการด้านจิตใจและสร้างความหวังให้แก่นางงามและผู้สนับสนุน

คติชนที่ปรากฏในวงการนางงาม มีบทบาทสำคัญในการสนองความต้องการด้านจิตใจและช่วยสร้างความหวังให้แก่นางงามและผู้สนับสนุน เมื่อนางงามและผู้สนับสนุนเกิดความกลัวและกังวลไม่มั่นใจต่อสิ่งที่นอกเหนือการควบคุมและความเข้าใจ นางงามและผู้สนับสนุนจึงใช้ความเชื่อคติชนในสิ่งเหนือธรรมชาติ เพื่อสร้างความมั่นใจจากสิ่งที่นอกเหนือการควบคุมเหล่านั้นในการผ่อนคลายความกังวล ความตื่นเต้น ความเครียด ความไม่มั่นใจ ความประหม่า หรือความรู้สึกกลัวภายในจิตใจให้มีพลังทางด้านจิตใจที่เข้มแข็งมากขึ้น คติชนจึงเป็นสิ่งที่มีความผูกพันกับวงการนางงามในแง่ของจิตใจ เช่น ตัวอย่างการใช้เครื่องรางของขลังของ สิริรัตน์ มิสไทยแลนด์เวิลด์ ปี 2553 เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นใจ กล่าวว่า “...มันเป็นความเชื่อส่วนบุคคล อย่างการพกเครื่องรางขึ้นเวที ทำแล้วสบายใจไม่เสียหาย ส่วนตัวมองว่าเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้รู้สึกจดจ่อ มั่นคง และเกิดสมาธิมากขึ้น เวลาเรากลัวเราก็อึดใจเหมือนกับว่า ไม่เป็นไร มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ข้าง ๆ ค่ะ” (คมชัดลึกออนไลน์, 2563)

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คติชนที่ปรากฏในวงการนางงาม มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจโดยตรงและเป็น การสร้างความหวังให้แก่นางงามและผู้สนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับที่ศิริพร ณ กลาง (2552, หน้า 359) กล่าวว่า “วัฒนธรรมส่วนที่เป็นคติชนไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล่าประเภทต่าง ๆ เพลง การละเล่น การแสดง ความเชื่อพิธีกรรม ล้วนมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทางด้านจิตใจ” คติชนในวงการนางงามเหล่านี้จึงเป็นเครื่องมือที่มีหน้าที่ในการช่วยให้นางงามที่ประกอบพิธีกรรมรูปแบบต่าง ๆ เกิดความมั่นใจ รู้สึกอุ่นใจในการประกวด และช่วยสร้างความหวังให้แก่นางงามและผู้สนับสนุน จึงกล่าวได้ว่า คติชนที่ปรากฏในวงการนางงามทำหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจให้แก่สังคมของวงการนางงามได้

2.2 บทบาทคติชนในการสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มชนวงการนางงาม

คติชนที่ปรากฏในวงการนางงามมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มชนวงการนางงามซึ่งประกอบด้วย นางงาม ผู้สนับสนุน และกลุ่มแฟนคลับนางงาม โดยคติชนเป็นเครื่องมือผูกโยงกลุ่มชนดังกล่าวเข้าด้วยกัน เกิดเป็นชุดความเชื่อขึ้นประจำกลุ่มนำไปสู่ข้อปฏิบัติข้อห้ามเฉพาะกลุ่ม มีการสืบทอดชุดความเชื่อเหล่านั้นต่อกันมาเป็นเวลานาน โดยนางงามจะเล็งกิจกรรมพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ขัดต่อความเชื่อด้านผู้สนับสนุนมีหน้าที่ดูแลไม่ให้นางงามปฏิบัติพฤติกรรมหรือกิจกรรมที่เป็นการขัดต่อความเชื่อ และกลุ่มแฟนคลับนางงามจะช่วยแนะนำข้อปฏิบัติข้อห้ามเฉพาะกลุ่มให้นางงาม

ตัวอย่างชุดความเชื่อเกี่ยวกับ “มงกุฏนางงาม” ซึ่งในวงการนางงามมีความเชื่อวามงกุฏนางงามมีความศักดิ์สิทธิ์เป็นสิ่งที่ได้มายาก ดังนั้นนางงามและกลุ่มชนวงการนางงามจะมีข้อปฏิบัติข้อห้ามสืบทอดกันมาว่า ห้ามนำมงกุฏนางงามที่ได้รับจากการประกวดมาสวมใส่เล่น ดังกรณีของ โบนัส ณัฐณิชา ศรีทองสุข รองอันดับ 4 มิสแกรนด์ไทยแลนด์ ปี 2563 ต้องหมั่นตัวโซว์เหมือนที่หมุ่น 4 รอบบนเวทีประกวดในรายการ โบนัสจึงจำเป็นต้องถอดมงกุฏออกก่อนเพราะกลัวว่าถ้าใส่มงกุฏแล้วหมุ่นตัวมงกุฏจะหล่นลงมาโดยฝากไว้ที่พิธีกร ซึ่งพิธีกรนำมงกุฏสวมที่ศีรษะตนเองทันที หลังจากทีโบนัสเดินหมุ่นตัวโซว์เสร็จและพิธีกรขอทำบ้าง (สยามรัฐออนไลน์, 2563) จากกรณีที่เกิดขึ้นได้รับกระแสวิพากษ์วิจารณ์จากกลุ่มชนวงการนางงามที่ออกมาแสดงความคิดเห็นโต้แย้งในประเด็นดังกล่าวเป็นจำนวนมาก เนื่องจากขัดต่อข้อปฏิบัติข้อห้ามของกลุ่มชนวงการนางงามยึดถืออยู่

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คติชนที่ปรากฏในวงการนางงามมีบทบาทหน้าที่ในการสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มชนวงการนางงามในแง่ของการมีชุดความเชื่อและข้อปฏิบัติข้อห้ามร่วมกัน และสืบทอดชุดความคิดเหล่านั้นอย่างเข้มแข็งมาเป็นเวลานาน จนกลายเป็นอัตลักษณ์ชุดความเชื่อประจำกลุ่ม สอดคล้องกับที่ ศิราพร ณ กลาง (2552, หน้า 359) กล่าวว่า “ในทุกสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมระดับเล็กหรือระดับใหญ่ล้วนมีประเพณีพิธีกรรมที่สำคัญของสังคมนั้น ๆ พิธีกรรมเป็นกลไกในการสร้างเอกลักษณ์ของกลุ่มชน”

3. ภาพสะท้อนสังคมไทยจากคติชนที่ปรากฏในวงการนางงาม

คติชนที่ปรากฏในวงการนางงามเป็นหนึ่งในคติความเชื่อของสังคมไทย เนื่องจากกลุ่มชนวงการนางงามเป็นหนึ่งในสมาชิกของสังคมไทย ชุดคติความเชื่อ การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในการช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและกำลังใจของวงการนางงามจึงสะท้อนให้เห็นภาพสังคมไทยในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ภาพสะท้อนการดำรงอยู่ของคติชนในสังคมไทย

แม้ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงกระแสโลกและบริบทสังคมในช่วงรอยต่อระหว่างปลายศตวรรษที่ 20 และ 21 มีการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสาร มีสื่อใหม่ อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว แต่คติชนก็ยังคงดำรงอยู่ ขณะที่การประกวดนางงามมีการปรับรูปแบบการแข่งขันเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมโลก เกิดความท้าทายและการแข่งขันที่สูงขึ้น นำไปสู่การเพิ่มความกังวลใจ ความไม่มั่นใจ ความวิตกกังวลให้แก่ผู้ที่เข้าประกวดมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้เข้าประกวดนางงามจึงจำเป็นต้องหาเครื่องมือเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ในปัจจุบันยังมีการนำคติชนมาเป็นเครื่องมือในการสร้างจุดขายในการแข่งขันประกวดนางงาม เช่น สายป่าน มารีอา แสงทองทิพย์ ผู้เข้าประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ปี 2564 นำเสนอจุดขายจากการเป็นหมอดูและนำเสนอการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การเสริมสิริมงคล เสริมดวงชะตาอย่างภาคภูมิใจ ตลอดจนมีการนำการดูดวงเปิดไฟมาเป็นกิจกรรมหนึ่งระหว่างการประกวดด้วย (MGR Online, 2564) นับว่าเป็นมิติใหม่ของวงการนางงามในปัจจุบัน

3.2 ภาพสะท้อนความหลากหลายของความเชื่อที่ดำรงอยู่ในสังคมไทย

คติความเชื่อคติชนในวงการนางงามเป็นคติความเชื่อที่มาจากคติความเชื่อของสังคมไทยซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของความเชื่อที่ดำรงอยู่ในสังคมไทย สอดคล้องกับยุพารักษ์ ชนะบวรวัฒน์ (2560) ที่ว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวพุทธไทยนิยมบ่นมีด้วยกันหลากหลาย สามารถจำแนกได้เป็นหมวดหลัก 5 หมวด ได้แก่ พระพุทธรูป รูปเคารพพระเกจิ พระเครื่อง เทพ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น

เนื่องจากกลุ่มชนวงการนางงามเป็นหนึ่งในสมาชิกของสังคมไทย เมื่อคนในสังคมไทยเกิดความไม่มั่นคงและความไม่มั่นใจในการใช้ชีวิต หรือเมื่อต้องแข่งขันที่เกิดความไม่มั่นคงภายในจิตใจจึงมีการหาสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ การกลับมาหาความเชื่อเดิมที่เป็นรากในวัฒนธรรมของสังคมไทยหรือหาความเชื่อจากแหล่งที่มาต่าง ๆ เพื่อเป็น

เครื่องมือในการตอบสนองความต้องการของจิตใจ ความเชื่อของสังคมไทยที่หลากหลาย จากคติความเชื่อในวงการนางงาม มีดังนี้

3.2.1 ความเชื่อศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในสังคมไทย

ความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในสังคมไทยมาจากความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าองค์ต่าง ๆ ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูจึงมีการประกอบพิธีกรรมเพื่อบูชาเทพเจ้าตามหลักความเชื่อของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เช่น พิธีกรรมการบนและรำแก้บน ต่อพระพรหมซึ่งเป็นมหาเทพสูงสุดหนึ่งในสาม “ตรีมูรติ” ของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู โดยเชื่อว่าเป็นเทพที่สามารถลิขิตชะตาชีวิตของมนุษย์ได้ จึงมีการนิยมนิยบูชาของคนในสังคมไทย การบูชาเครื่องรางพระพิฆเนศซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของกลุ่มศาสตร์ในด้านศิลปนิพนธ์ ศิลปะต่าง ๆ ซึ่งเป็นหนึ่งในเทพศาสนาพราหมณ์-ฮินดูที่คนไทยนิยมบูชาอย่างแพร่หลายที่สุดพระองค์หนึ่ง

3.2.2 ความเชื่อดั้งเดิมในสังคมไทย

ความเชื่อดั้งเดิมในสังคมไทย เป็นคติความเชื่อเรื่องการใช้อำนาจและพลังเหนือธรรมชาติมาช่วยกระทำให้สิ่งต่าง ๆ เป็นไปตามต้องการ การเคารพบูชากราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้กำลังใจเข้มแข็งสามารถเผชิญกับปัญหาและความกังวลต่าง ๆ ได้ คติความเชื่อดั้งเดิมในสังคมไทยมี ดังนี้

- **คติความเชื่อเรื่องโชคกลาง** เป็นการปฏิบัติที่มีฐานมาจากการความเชื่อที่ทักท้วงเอาว่าเป็นความจริง เมื่อปฏิบัติตามแล้วเกิดความสบายใจและเชื่อว่าเป็นแนวปฏิบัติที่ดี สมควรทำ (สุดถนอม เอี่ยมล่อ, 2558) เช่น ความเชื่อเรื่องโชคกลางเกี่ยวกับมงกุฏของนางงามที่นำไปสู่ข้อห้ามข้อปฏิบัติในวงการนางงาม

- **คติความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์** เป็นการใช้อำนาจและพลังเหนือธรรมชาติ ผ่านการใช้คาถาอาคมเสกทำพิธีกรรม (สุดถนอม เอี่ยมล่อ, 2558) เช่น พิธีกรรมเสริมเสน่ห์เมตตามหานิยมในวงการนางงาม

- **คติความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์** เป็นการเคารพบูชาสิ่งที่มีมนุษย์เชื่อว่าเป็นผู้กระทำให้เป็นไปในสิ่งที่ต้องการซึ่งเป็นพลังนอกเหนือจากการกระทำของตัวเอง มีการเคารพกราบไหว้เพื่อทำให้มีกำลังใจเข้มแข็ง (สุดถนอม เอี่ยมล่อ, 2558) เช่น การบูชาปู่ฤๅษี การบูชาพ่อขุนรามคำแหง

3.2.3 ความเชื่อใหม่ในสังคมไทย

ความเชื่อเรื่องไฟฟ้าโรดหรือไฟอียิปซี เป็นความเชื่อที่เชื่อว่าชาวอียิปซีเป็นผู้เผยแพร่ศาสตร์ของไฟนี้ เป็นการนำความเชื่อแนวตะวันตกเข้ามาในสังคมไทย ซึ่งเป็นความเชื่อใหม่จากความเชื่อเดิมของคนไทย โดยวิธีดูจากการสุมและดูสัญลักษณ์ของตัวไฟในการบอกความหมาย ทำนาย และให้คำแนะนำ ด้านการพยากรณ์ก็จะใช้จินตนาการในการเชื่อมโยงเรื่องราวของไฟสัญลักษณ์ของตัวไฟแต่ละใบเข้าด้วยกัน วิธีการทำนายขึ้นอยู่กับนักพยากรณ์แต่ละท่าน (สุดถนอม เอี่ยมลออ, 2558) เช่น การดูดวงไฟทาโรตสำหรับนางงามเพื่อสร้างความมั่นใจและเพื่อกำหนดวิถีปฏิบัติต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมภายในกองประกวด

สรุปผล

จากการศึกษาคติชนที่ปรากฏในวงการนางงาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคติชนที่ปรากฏในวงการนางงามและเพื่อศึกษาบทบาทและวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยจากคติชนในวงการนางงามพบว่า คติชนที่ปรากฏในวงการนางงามมี 3 ประเภท ดังนี้ 1) คติชนประเภทพิธีกรรม 2) คติชนประเภทความเชื่อ และ 3) คติชนประเภทเครื่องราง โดยใช้คติชนประเภทต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมายเพื่อให้ได้รับชัยชนะ นอกจากนี้ยังพบว่า คติชนเป็นเครื่องมือสำคัญที่มีบทบาทต่อกลุ่มวงการนางงาม 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) บทบาทคติชนในการสนองความต้องการด้านจิตใจและสร้างความหวังให้แก่นางงามและผู้สนับสนุน และ 2) บทบาทคติชนในการสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มวงการนางงาม จากการศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยจากคติชนที่ปรากฏในวงการนางงามพบว่า คติชนที่ปรากฏในวงการนางงามเป็นหนึ่งในคติความเชื่อของสังคมไทย เนื่องจากกลุ่มขบวนการนางงามเป็นหนึ่งในสมาชิกของสังคมไทยจึงสะท้อนภาพสังคมไทย 2 ด้าน ดังนี้ 1) ภาพสะท้อนการดำรงอยู่ของคติชนในสังคมไทย และ 2) ภาพสะท้อนความหลากหลายของความเชื่อที่ดำรงอยู่ในสังคมไทย

อภิปรายผล

ในวงการนางงามมีความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจและสร้างความหวังให้แก่นางงาม และมีการใช้

คติชนในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มชนวงการนางงามในแง่การรักษาชุดความเชื่อ และข้อห้ามข้อปฏิบัติสืบทอดต่อกันอย่างเข้มแข็งเนื่องจากคติชนเป็นเครื่องมือในการยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการประกวดและเพื่อการบรรลุเป้าหมายในการชนะเลิศ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องคติชนกับการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทลื้อ บ้านห้วยโก้น อําเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ของพุ่มพวง อภิวงศ์ (2550) ที่ว่า คติชนประเภทต่าง ๆ มีบทบาทในการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทลื้อ และสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องความเชื่อและพิธีกรรมเรื่องขวัญในสังคมชาวไทเขิน เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ของจุฑามาศ นิธิพานิช (2555) ที่ว่า ความเชื่อเรื่องขวัญมีบทบาทและหน้าที่ต่อระบบสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาวไทเขิน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คติชนมีบทบาทและหน้าที่ต่อกลุ่มชนวงการนางงามเช่นเดียวกับคติชนที่มีบทบาทและหน้าที่ต่อกลุ่มชาวไทเขินและกลุ่มชาวไทลื้อ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า เมื่อมีการแข่งขันในวงการต่าง ๆ อาทิ การแข่งขันกีฬา การสอบแข่งขัน รวมถึงการประกวดนางงามจะมีการนำคติชนมาใช้เป็นเครื่องมือสร้างความมั่นใจอยู่เสมอ เพื่อพึ่งพาอำนาจทั้งทางโลกสามัญ (profane world) และทางโลกศักดิ์สิทธิ์ (sacred world)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการศึกษาสามารถนำไปพัฒนาสื่อในการให้ความรู้เรื่องความหลากหลายของความเชื่อที่ดำรงอยู่ในสังคมไทย และแนวทางปฏิบัติในสังคมพหุวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1. การวิจัยในอนาคตอาจศึกษาคติชนที่ปรากฏในวงการการแข่งขันอื่น ๆ เช่น คติชนที่ปรากฏในวงการกีฬา คติชนที่ปรากฏในวงการการสอบแข่งขัน
2. การวิจัยในอนาคตอาจศึกษาบทบาทหน้าที่ของคติชนที่มีผลต่อกลุ่มชนอื่น ๆ เช่น บทบาทหน้าที่ของคติชนที่สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มชนที่มีความชื่นชอบในการเล่นหวย

รายการอ้างอิง

- คมชัดลึกออนไลน์. (2563). มองผ่านเลนส์คม - นางงาม “เล่นของ” !! <https://www.komchadluek.net/news/ent/70949>
- จุฑามาศ นิธิพานิช. (2555). ความเชื่อและพิธีกรรมเรื่องขวัญในสังคมชาวไทยชนเมืองเชียงใหม่ รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
- แฉ. (2563, มิถุนายน). แฉ - เจ้าของวลี “ฟิล์มมีบ้าน ฟิล์มมีรถ ฟิล์มมีมงกุฎ” [Video]. Youtube. <https://youtube./9VSPyPK6T2c>
- ณฤดี วิวัชรุณี. (2554). การศึกษาพฤติกรรมความเชื่อของชาวพุทธที่สนใจโหราศาสตร์ที่มีต่อหลักโหราศาสตร์ และหลักครุฑา 4. [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- ธาราพิทย์ สุขตรณพัฒน์ และศุภชาติ เอี่ยมรัตนกุล. (2560). ภาพลักษณ์ของการประกวดนางงามต่อสังคม. วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์, 11(14), 38-52.
- บ้าน-นางงามจักรวาล. (2563). #ดราม่าสวมมง. <https://m.facebook.com/bannangngam/posts/3253434181405839>
- พุ่มพวง อภิวันค์. (2550). คติชนกับการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยลื้อบ้านห้วยโก๋น อำเภอลี้มโนไพรบุรี จังหวัดน่าน. [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- แพรว. (2560). น้ำตาล-ชลิตา งามวิจิตรสมหญิงไทย รำแก้บนพระพรหมแห่งองค์ด้วยชุดผลงาน มรดกสยาม. <https://praw.com/people>
- ยุพารักษ์ ชนะบรรณวัฒน์. (2560). การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- วรพงษ์ ปลอดมุสิก. (2561). การสื่อสารอัตลักษณ์ความงามผ่านกิจกรรมการประกวดมิสแกรนด์ไทยแลนด์. [วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต].
- สยามรัฐออนไลน์. (2563). อย่ามาทำ! “แพม” ชัด “หนึ่ง” มงกุฏนางงามไม่ใช่ของเล่นล่าสุดหนึ่งออกมาขอโทษแล้ว. <https://siamrath.co.th/n>

- สุดถนอม เอี่ยมลออ. (2558). การศึกษาวิธีการดำเนินธุรกิจและปัจจัยความเชื่อทางโหราศาสตร์ ประเภทไฟ่ยิปซีในประเทศไทย. [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- ศิราพร ณ ถลาง. (2552). ทฤษฎีคิดชนวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Khaosod Online. (2563). น้ำเพชร รับฉายนางงามเล่นของ ลักน้ำมัน แปะนะหน้าทองคำ สายมูเตลูที่แท้จริง. https://www.khaosod.co.th/entertainment/news_5156565
- MGR Online. (2560). “มารีญา” กับผ้ายันต์เจ้าคุณธงชัย รุ่ง win win win ก่อนชิงมงกุฎมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์. <https://mgronline.com/entertainment/detail/9600000077542>
- MGR Online. (2564). “สายป่าน มารีญา” จากหมอดูสุนางาม ดูดวงตัวเองแล้วเข้ารอบลึก หวังจับมือตัวเต็ง “ทาร์น่า”. <https://mgronline.com/entertainment/detail/9640000099602>
- Queenbenjarat. (2564). Love you guys. Thanks for being there for me. You can count on me too. <https://www.instagram.com/tv/>
- Shitsuren-tarot. (ม.ป.ป.). ไฟซ์ดใหญ่ (MAJOR ARCANA). <https://www.shitsuren-tarot.com/tarot/major-arcana/>